

6. 8. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Otevřel Ústavní soud zákonodárci dveře k uzákonění eutanazie v České republice?

Ústavní soud vyhlásil dne 2. července 2025 nálezn sp. zn. III. ÚS 1254/24, kterým zákonodárci otevřel dveře k uzákonění eutanazie v České republice.

V České republice přestává být téma eutanazie postupem času tabu, avšak na zákonné úrovni to tak neplatí. Eutanázií v obecné rovině rozumíme úmyslné usmrcení pacienta lékařem, jež je vedeno zájmem o stav pacienta a jeho prospěch. Aktivní eutanazie představuje provedení nějakého sledu operací, jejichž vyústěním je smrt pacienta. Za pasivní eutanazii se považuje ponechání pacienta zemřít prostřednictvím nezahájení či ukončení život udržující léčby. *Rozdíl mezi aktivní a pasivní formou eutanazie je modelovaný na pozadí rozdílu mezi jednáním - usmrcením (killing) a ponecháním zemřít (letting die).*^[1] Od eutanazie je zapotřebí odlišovat asistovanou sebevraždu spočívající v tom, že jiná osoba pomůže jinému spáchat sebevraždu.

Podle dosavadní právní úpravy je jakákoliv pomoc k usmrcení či samotné usmrcení člověka nezákonné. I přesto, že tak osoba vědomě a svobodně souhlasí, nemá tento faktor vliv na trestní odpovědnost pachatele. Může však mít vliv na druh a výměru trestu, kdy je možné za určitých situacích využít institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody ve smyslu § 58 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen „TrZ“).

Skutečnost, že souhlas poškozeného nemá na vyvinění pachatele vliv, vychází z § 30 TrZ upravujícího svolení poškozeného jako jednu z okolností vylučující protiprávnost. Podle § 30 odst. 1 TrZ trestný čin nespáchá ten, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny. Podle odstavce třetího předmětného ustanovení nelze za svolení považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení. Výjimku však tvoří případy svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe.

Případy trestně právního jednání spočívajícího v pomoci k usmrcení či samotnému usmrcení najdeme v hlavě první zvláštní části trestního zákoníku. Podle § 144 TrZ se pachatel dopustí trestného činu účasti na sebevraždě, pokud jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, a došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy. Pokud osoba jiného (ač na jeho výslovné přání a souhlas) usmrtí, jedná se o trestný čin vraždy podle § 140 TrZ, případně zabití podle § 141 TrZ.

Ústavní soud se v rámci svého nálezu zabýval komplexně případy pomoci k sebevraždě i eutanázií jako takovou.

Stěžovatel se v řízení před obecnými soudy domáhal povolení zásahu do jeho osobní integrity, kdy jako osoba vážně a nevléčitelně nemocná požadoval podání smrtícího prostředku lékařem na základě jeho výslovné a dobrovolné žádosti. Obecné soudy návrh stěžovatele zamítly, a proto se stěžovatel obrátil na Ústavní soud, po kterém se domáhal toho, aby Ústavní soud konstatoval, že možnost ukončení života za asistence třetí osoby vyplývá přímo z ústavního pořádku.

Ústavní soud posuzoval dvě roviny: na jedné straně stojí právo na život a jeho ochranu před

usmrcením. Na druhé straně stojí otázka důstojného života a umírání, autonomní rozhodování a individuální sebeurčení. Vzhledem k tomu, že se Ústavní soud k těmto otázkám dosud nevyjadřoval, východiska pro posouzení ústavní stížnosti našel v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Ústavní soud poté shrnul závěry ESLP následovně:

- *z práva na život nelze dovodit právo na pomoc ke smrti ve zvolený okamžik;*
- *právo jednotlivce rozhodnout se, jakým způsobem a v jakém okamžiku ukončí svůj život, za předpokladu, že je schopen se o této otázce svobodně rozhodnout a jednat v souladu s tím, je jedním z aspektů práva na soukromý život ve smyslu článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“);*
- *toto právo není absolutní a musí být váženo oproti protichůdným legitimním zájmům, především pozitivním závazkům státu vyplývajícím z práva na život, které vyžadují ochranu zranitelných osob před jednáním, které může ohrozit jejich život;*
- *jednotlivé členské státy mají v otázkách asistovaného sebeusmrcení a eutanazie široký prostor pro uvážení, který umožňuje jak trestně-politická rozhodnutí o omezení práva na rozhodnutí o vlastní smrti za asistence druhé osoby ve prospěch ochrany práva na život, tak na druhou stranu podmíněnou dekriminální eutanazie či asistovaného sebeusmrcení za přijetí dostatečných záruk ochrany práva na život.[2]*

Ústavní soud neposuzoval stížnost z pohledu práva na lidskou důstojnost zakotvenou v článku 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), ale soustředil se na právo na ochranu soukromí a respektování tělesné a duševní integrity. Téma eutanazie je však velmi úzce spjato s výkladem článku 6 Listiny zakotvující právo na život. Z tohoto důvodu bylo nezbytné, aby se Ústavní soud nejprve zaměřil na tuto otázku.

Ústavní soud dovodil i s ohledem na judikaturu ESLP, že z práva na život (čl. 6 Listiny a čl. 2 Úmluvy) nelze dovodit právo na důstojnou smrt. Jeho účelem je ochrana života a vyplývá z něj povinnost státu toto právo aktivně chránit. Nelze tedy právo na život interpretovat opačně, tedy jako právo zemřít. Ústavní soud na druhou stranu konstatoval, že právo na život není absolutní. Naopak čl. 6 odst. 4 Listiny dává zákonodárci možnost stanovit okruh výjimečných případů, kdy jednání, jehož důsledkem bylo zbavení života, nebude trestné.

Ústavní soud se dále zabýval právem na soukromí a na respektování tělesné a duševní integrity, jakožto stěžejích práv a svobod pro posouzení ústavní stížnosti.

Na tomto místě je nutné podotknout, že v rámci poskytování zdravotní péče jsou lékaři povinni ctít zásadu svobodné vůle a autonomie pacienta. V případě, že je pacient správně a dostatečně poučen o všech následcích a rizicích, je jen na něm, jak se rozhodne, a lékaři to musí respektovat. To platí i pro situace, kdy pacient odmítne zákrok nezbytný pro zachování jeho života. Autonomií vůle se v rámci poskytování zdravotní péče zabýval Ústavní soud již dříve, a to v nálezu ze dne 31. července 2023, sp. zn. I. ÚS 1594/22 týkající se posouzení podmínek pokynu DNR (*Do Not Resuscitate*). Ústavní soud v nálezu konstatoval, že *byť mají stát a zdravotníci ve smyslu čl. 2 Úmluvy ve spojení s čl. 31 Listiny povinnost poskytovat zdravotní služby na náležité odborné úrovni, lékařský zákrok vůči svéprávné a vnímající osobě schopné o svém osudu rozhodovat lze ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny, čl. 8 Úmluvy a čl. 5 Úmluvy o biomedicíně zásadně učinit pouze s jejím svobodným a informovaným souhlasem, a to i v případě, povede-li odmítnutí zákroku k její smrti.[3]* Ústavní soud v citovaném nálezu dovodil existenci práva na důstojné přirozené dožití, tedy na důstojnou přirozenou smrt jako nedílnou součást života, který neodvratně skončí.

V posuzovaném případě dospěl Ústavní soud i s ohledem na jím citovanou rozhodovací praxi ESLP k závěru, že otázka možnosti svobodného rozhodnutí o ukončení vlastního života spadá do rozsahu práva na respektování tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny (k tomu obdobně čl. 8

odst. 1 Úmluvy).

Ústavní soud se poté musel vypořádat s dvěma protichůdnými ústavními právy a zájmy – právo na život a jeho ochranu a proti tomu stojící právo na soukromí a respektování tělesné a duševní integrity. V rámci ústavního pořádku je zcela běžné, že Ústavní soud porovnává dvě protichůdná práva a je třeba posoudit, které z nich v daném případě vzhledem k individuálním okolnostem převáží.

Ústavní soud připustil možnost zavedení eutanazie, avšak upozornil na její závažnost, riziko chyb a možnost zneužití. Zejména v případě osob, které se v důsledku nemoci, zranění, stáří či osamělosti dostaly do zvláště zranitelné situace. Zájem na ochraně před zneužitím musí být o to silnější a konkrétní mechanismy ochrany o to robustnější. S tím souvisí i případná povinnost zákonodárce, který se pro dekriminální eutanazie či asistence při sebevraždě rozhodne, aby dostatečně a důsledně nastavil pravidla tak, aby bylo v konkrétní situaci postaveno najisto, že se jedná o skutečně svobodnou vůli člověka ukončit svůj život. Ústavní soud uvádí, že *předpokladem je dostupnost náležité zdravotní péče, včetně péče paliativní, jakož i dostatečná informovanost o všech možnostech ovlivnění nepříznivého stavu, který vedl k rozhodnutí o ukončení vlastního života a zmírnění prožívaného utrpení.* [4] Na zákonodárci by dále bylo, aby vymezil konkrétní okruh osob či situací, kdy by eutanazie byla možná. Jedná se například o nevléčitelný nebo terminální stav, o velmi nízkou maximální očekávanou délku života, nepřestávající utrpení, či trýznivé a pomalé umírání. Stěžejním faktorem je poté predikce vývoje zdravotního stavu.

Pokud Ústavní soud aplikoval uvedené zásady a závěry na posuzovaný případ, dospěl k tomu, že stěžovatel netrpí vyhlídkou extrémně trýznivého či nedůstojného umírání, které by mělo být důsledkem jeho současných zdravotních obtíží. Lidská důstojnost stěžovatele nebyla rozhodnutími obecných soudů dotčena.

I přesto, že Ústavní soud v dané věci neshledal zásah do základních práv stěžovatele a ústavní stížnost zamítl, ve své rozsáhlé a detailní analýze přinesl zásadní mantinely pro zákonodárce k legalizaci asistovaného sebeusmrcení či eutanazie. To považuji za průlomové.

Mgr. Kristýna Jedličková,
advokátní koncipientka

**sokol
novák
tdpa**

Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.

Na strži 2102/61a

140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533

e-mail: info@sntd.cz

[1] Černý, David. Problém s definicí eutanazie. Online. Zdravotnické právo a bioetika. 2015. Dostupné >>> [zde](#). [cit. 2025-07-18].

[2] Bod 35 nálezu Ústavního soudu ze dne 2. července 2025, sp. zn. III. ÚS 1254/24.

[3] Bod 50 nálezu Ústavního soudu ze dne 31. července 2023, sp. zn. I. ÚS 1594/22.

[4] Bod 74 nálezu Ústavního soudu ze dne 2. července 2025, sp. zn. III. ÚS 1254/24.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)